

leider een verdiende hulde bracht en hem in enveloppe een bedrag ter hand stelde, om een buitenlandse reis te maken, gaf de jubilaris direct te kennen met dit bedrag verschillende Natuurbeschermende organisaties te zullen steunen. Aan het van Burkomfonds heeft de jubilaris nu f 100,— gegeven, waarvoor het bestuur hem zeer dankbaar is.

Het bestuur v.h. v. Burkomfonds

Skandinavische verkenningen I

door Fop. I. Brouwer

Vele Nederlanders halen hun schouders op wanneer je hun vertelt, dat je weer eens naar het hoge Noorden wilt trekken. Zij zoeken liever de warmte van het Zuiden, zeggen zij en zo zijn de Skandinavische landen nog altijd weinig in trek. Eigenlijk is dit heel erg jammer, omdat een nadere kennis-making met landen en volken van dit gedeelte van Europa niemand zal berouwen, vooral niet, wanneer men ook de merkwaardige flora en fauna van deze gebieden in zijn verkenningen betreft. Daar komt nog bij, dat de zg. zonzonaanbidders zich in deze landen toch ook heus wel op hun gemak kunnen voelen. Ik mag dit misschien even met een recent voorbeeld verduidelijken. In de zomer van 1954 maakte ik een studiereis van twee maanden met auto en tent door Noorwegen en Finland. Mijn vrouw reisde mij later na, zodat wij de tweede maand samen trokken. De eerste maand zat zij echter met de kinderen op Texel. In elke brief, die zij mij schreef, stond: „we hebben vandaag de kachel maar weer aangemaakt (Juli 1954 in Nederland!). Zelf zat ik in die tijd in Noors en Fins Lapland en ik reed alle dagen in mijn zwembroekje in de auto. Dat was dus zomer 1954 in Lapland ten Noorden van de poolcirkel!

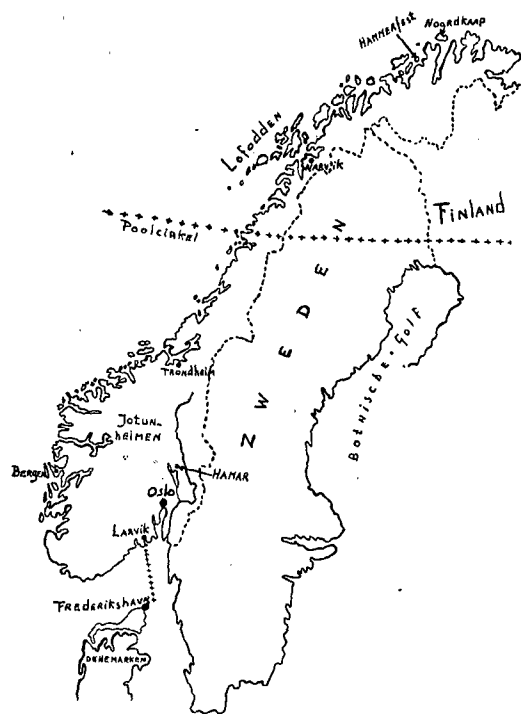
Midzomernachtzon in Noorwegen.

In 1949 maakte ik een studiereis van zes weken door Zweden en Zweeds Lapland, terwijl ik in 1950 een maand door Denemarken zwierf. Sommige geografen rekenen dit laatste land ook bij Skandinavië, terwijl andere studiegenoten Denemarken meer als de brug naar Skandinavië beschouwen. Met deze laatste opvatting zou ik mij gaarne willen verenigen, daar Denemarken toch een land is met een totaal ander karakter. Ik zou dus mezelf willen

beperken tot het mededelen van enkele ervaringen, welke ik in Noorwegen, Zweden en Finland in de voorafgaande jaren heb opgedaan.

Wanneer ge bijgaand kaartje van deze landen bekijkt, zal het u dadelijk opvallen, dat men in deze landen te maken krijgt met geweldige afstanden. Als men op de kaart van Europa een scharnier zou bevestigen in de buurt van Oslo en men zou Skandinavië om dit scharnier naar beneden laten klappen, dan zou men ontdekken, dat de Noordkaap ergens ten Zuiden van Rome in Italië belandt.

Daar de landen Noorwegen, Zweden en Finland bovendien vrijwel Zuid-Noord gericht zijn, zou men tot de conclusie kunnen komen, dat deze ligging klimatologisch zeer grote invloed zal hebben: hoe verder men naar het

Noorden trekt, hoe kouder het wel zal worden!

Ten dele is deze opvatting wel juist, doch er zijn enkele feiten, die in dit verband toch wel even naar voren mogen worden gebracht, omdat zij een heel ander licht werpen op de werkelijke toestand ter plaatse. In de eerste plaats moet men bedenken, dat langs de Westkust van Noorwegen de Atlantische golfstroom zich Noordwaarts begeeft, waardoor het klimaat in het Westen van Skandinavië zeer sterk wordt beïnvloed. Vooral in de wintertijd is dit zeer belangrijk en deze invloed reikt zelfs zeer ver noordwaarts, tot in de buurt van de Noordkaap. Geen wonder dan ook, dat de haven van Narvik vrijwel altijd ijsvrij is in de wintertijd en om deze reden dan ook al ruim vijftig jaar in gebruik is als exporthaven voor het Zweedse ijzererts, uit Zweeds Lapland afkomstig, per trein naar Narvik gevoerd.

Als de wind West is, kan deze op de oceaan veel waterdamp uit deze golfstroom opnemen. Deze met waterdamp verzadigde lucht komt dan aan de steile fjordenkust van Noorwegen en wordt daar gedwongen op te stijgen. Daardoor koelt de lucht af en de waterdamp condenseert. Geen wonder dus, dat er bepaalde gedeelten van de westkust zijn, waar de hoeveelheid neerslag

zeer groot is. Zo meet men bij de mond van de Nordfjord (ongeveer ter hoogte van de J van Jotunheimen op het kaartje) 6000 mm neerslag per jaar. Otta, dat 125 km oostwaarts ligt (ongeveer bij het streepje van Jotunheimen op de kaart), krijgt slechts 250 mm per jaar!

Economisch is deze neerslag voor Noorwegen en ook voor Zweden zeer belangrijk, omdat zij in de wintertijd voor een groot deel valt in de vorm van sneeuw, die zich in de bergen opeenstapelt en gletschers doet ontstaan. Deze smelten in de zomertijd geleidelijk aan af, waardoor de rivieren veel water vervoeren, dat men uitstekend kan gebruiken om electriciteit op te wekken. Vooral Noorwegen beschikt over enorme hoeveelheden witte steenkool en in de nabije toekomst zal dit land waarschijnlijk electriciteit gaan leveren aan Denemarken en Zweden.

In de tweede plaats is klimatologisch de zonnestand in de verschillende seizoenen van het jaar zeer belangrijk in deze Skandinavische landen. Hoe verder men in de zomertijd naar het Noorden trekt, des te korter worden de nachten en zodra men ten Noorden van de poolcirkel komt, ziet men gedurende langere of kortere tijd de zon niet eens meer ondergaan. Hoe verder men naar het Noorden komt, des te langer kan men van deze midzomernacht-zon profiteren; op de Noördkaap bv. van 1 Mei tot 1 Augustus. Dit heeft ook op de plantengroei in deze streken een geweldige invloed. In de midwintertijd is de situatie natuurlijk juist andersom, zodat men de zon gedurende weken achtereen niet ziet verschijnen. Het is er dan niet alleen erg donker, doch ook zeer koud, omdat men de verwarmende invloed van de zon moet missen. In de binnenlanden van Lapland, waar de invloed van de golfstroom ontbreekt, meet men dan temperaturen van 40 g. Celsius onder nul en soms nog lager. Geen wonder, dat er veel sneeuw en ijs ontstaat en dat het heel lang duurt aler in het voorjaar de toendra ontdooit, de planten gaan bloeien en de vogels tot broeden kunnen overgaan. Vandaar ook, dat groenpootruiters, bosruiters etc. nog zo laat in het voorjaar langs onze kusten kunnen worden waargenomen.

De echte zomer duurt in deze gebieden dus maar heel kort, maar toch kan zich dan een prachtige flora ontwikkelen, omdat het licht van de middernachtzon een weliswaar korte, doch behoorlijke groei mogelijk maakt. Wanneer men de vegetatieperiode in Lapland uitdrukt in dagen, is deze aanzienlijk korter dan in Nederland. Gaat men haar evenwel uitdrukken in uren zonneschijn, hetgeen uiteraard een betrouwbaarder maatstaf is, dan is zij vrijwel even lang als de onze!

Ik mag dit wel met een paar voorbeelden verduidelijken. Op 25 Juni 1949 arriveerde ik in een kleine berghut ergens in Jämtland (dit is in Zweden, ongeveer ter hoogte van Trondheim). De eigenaar van deze berghut had een klein veldje rogge gezaaid en deze kwam op dat moment juist boven de grond. In ons land stond de rogge toen al in aren en toch oogst men daar in Jämtland nog behoorlijk! De bosanemonen stonden daar op 25 Juli volop in bloei en toen ik half Juli in de Noordpunt van Zweden zat, waren de bosanemonen daar juist massaal in bloei gekomen, zodat ik eigenlijk het „voorjaar” steeds achterna reisde.

Nu heeft men in deze landen natuurlijk niet alleen te maken met verschillen in breedtegraad, die floristisch en faunistisch zoveel invloed hebben, doch men ziet ook een geweldige invloed optreden van de ligging boven zeeniveau. Men hoeft dus een zuiver arctische flora niet alleen te zoeken ten Noorden

van de poolcirkel, doch men kan deze ook veel verder zuidwaarts aantreffen. Bezoekt men bv. het bergland van Jotunheimen (land van de reuzen) dan zit men daar op 2000—2500 meter boven de zeespiegel. In een volgend artikel zal ik u mijn ervaringen aldaar in de alpine plantengordels beschrijven en u zult zien, dat men daar dezelfde planten vindt als in Noord-Noorwegen. Ook de rendieren komt men in Jotunheimen tegen. Tussen Trondheim en de poolcirkel ligt weer een gebied met een veel milder klimaat, dus met meer bos, meer landbouw etc. De poolcirkel zelf passeert men in Noorwegen op zó grote hoogte, dat er geen boom meer groeit en dat men in een zuiver arctisch landschap reist. In Finland daarentegen passeert men diezelfde poolcirkel in een weelderig bosgebied, omdat dit deel van Finland laag ligt en dus een veel milder klimaat heeft dan het overeenkomstig gebied van Noorwegen, al ligt dit laatste dan veel dichter bij de golfstroom!

Dit alles maakt, dat het reizen in deze landen vol verrassingen en vol afwisseling is. De wegen zijn weliswaar, vooral in Noorwegen en Finland, bijzonder slecht, doch wanneer men er de tijd voor neemt en niet te hard hoeft te rijden, gaat het uitstekend. Het kamperen is in alle Skandinavische landen een genoegen op zichzelf, ook al omdat de bevolking zo volkomen vertrouwd is. Ook in de meeste gebieden in Lapland is dit het geval. Het schijnt dat de Lappen in sommige gedeelten van Fins Lapland nogal eens lastig kunnen worden, doch persoonlijk heb ik daar niet de minste hinder van ondervonden. Ook voor wilde dieren behoeft men in deze streken niet al te bang te zijn. In de zomertijd blijven de beren wel op veilige afstand van de tent. In de wintertijd is dit doorgaans wel wat anders, doch daaromtrent heb ik zelf geen ervaring. Ook de elanden en de rendieren zijn uitermate rustige dieren, waarvan men tijdens excursies of op de kampplaatsen totaal geen hinder zal ondervinden.

(wordt vervolgd)

Herfstréunie 1955

Nu einde Juli deze kopy voor de Sept.-Natura moet worden geleverd, zijn wij juist weer thuisgekomen van een zeer geslaagd vaarkamp over de Friese meren en in de kop van Overijssel, terwijl binnen enkele dagen de reis naar Tirol en Vorarlberg gaat beginnen en tegelijkertijd het autobustrekkamp naar en door de Vogezen vertrekt. De voorjaarsreizen naar Corsica zijn een onverdeeld succes geweest en wij hopen, dat het familiekamp, dat 5—15 Aug. wordt gehouden in West-Zeeuwsch-Vlaanderen ook zal slagen. Inmiddels moet de A.R.K.C. en haar subcommissie voor Buitenlandse Reizen alweer gaan denken aan de plannen voor 1956, die omstreeks 1 Nov. moeten worden vastgesteld! Goede suggesties betreffende Buitenlandse Reizen zende men in de loop van Sept. naar de secr. B.R.:

G. Middelman, Stevinstr. 255, Scheveningen,
terwijl voor kamplannen '56 zich aanbevolen houdt de voorz. der A.R.K.C.:
Ir George P. Ittmann, Boschdijk 433, Eindhoven.